

KAPITOLA ČTVRTÁ

LAVINA

Telefon vyzvání, na druhém konci drátu ženský hlas.

„Volám vám, protože my budeme asi další případ. Tedy můj syn. I v jeho případě nastal obrat poté, co se do něj vložil ten biomechanik. Ne, nechci to vlastně teď publikovat, jen vám volám, protože jsem si to právě přečetla,“ říká žena, která se představí jako Jana Juřenová.

PODIVNÉ POČTY

Jiří Straus měl jako soudní znalec monopol na obor forenzní biomechanika od roku 1999. Nahlédnout mu pod ruku nebylo snadné.

Přepočítat jeho vzorečky mohli jiní vědci jen v případě, že si soud vyžádal revizní posudek a jmenoval nějakého znalce *ad hoc*. Tedy jen pro konkrétní případ, anebo když byly Strausovy počty podezřelé obviněným, kteří si nechali sami na své náklady vypracovat oponentní názor. „Tak se k posudkům profesora Strause dostali i další odborníci,“ vypráví doktor Zdeněk Horák,

vědec v oboru biomechanika, se kterým se setkávám na pražském ČVUT.

„Sporné případy se sbíhaly na vedení České společnosti pro biomechaniku, která je autoritou v dané oblasti v Česku. Jsou to kauzy z posledních sedmi osmi let. Museli jsme prostudovávat Strausovy posudky a zjistili jsme, že tam jsou pochybení. Vážná. Odborná. Špatně sestavené pohybové rovnice, fyzikální nesmysly, chybné údaje. Byly to zásadní chyby. Mnohdy jeho posudky byly nepřezkoumatelné. Například uvedl obecný vzorec a za ním už rovnou stálo číslo. Ale jak k němu došel? To nebylo jasné,“ říká Horák, kterého Česká společnost pro biomechaniku pověřila, aby její stanovisko veřejnosti vysvětlil.

„Každý může udělat chybu, to se stane. Ty případy se ale začaly množit a přicházely z celé republiky. Z Plzně, z Liberce, z Prahy. Vedení České společnosti pro biomechaniku proto sepsalo podnět k Městskému soudu v Praze, protože právě ten profesora Strause jmenoval a měl by na činnost znalců dohlížet.“

To bylo 7. 2. 2013. Pod stížnost se podepisuje na 13 kapacit v oboru biomechanika, profesoři a docenti z Brna, Prahy, Olomouce, Plzně, Liberce i Ostravy.

Posléze připojí podrobné revize k šesti sporným případům, kauza Tomáše Tomana je mezi nimi. Případ pana P. M. vedení biomechanické společnosti přikládá zvlášť.

DOPISY

Do redakce přijde několik dopisů. První je anonym. V bílé obálce je pouze výstřížek z novin, ve kterých se Jiří Straus soudci Janu Musilovi, který dříve také působil na Policejní akademii v Praze, omlouvá za plagiátorství, užil prý neoprávněně část jeho textu. Archiv potvrdí, že kromě omluvy došlo i na mimosoudní vyrovnání.

Další dopis je od docenta Jindřicha Šachla, vedoucího Ústavu soudního znaleství v dopravě Fakulty dopravní ČVUT v Praze. I on je v případech, kdy je přizván k soudním případům, vázán mlčenlivostí. Dozvěděl se ale, že není sám, kdo má s fatálními chybami Jiřího Strause problém.

„Zmýlit se může každý. Proto máme revizní znalecké posudky, odvolací soudní řízení a jiné přezkumy. Já jsem o znaleckých posudcích pana profesora Strause nehovořil mimo příslušná trestní řízení. Až v příloze Pátek Lidových novin jsem si přečetl článek, který pojednával o případu posuzovaném panem profesorem Strausem, o dopisu týkajícím se úrovně jeho znalecké činnosti v jiných případech, který podepsalo 13 odborníků, docentů a profesorů z oboru biomechaniky, a o tom, že jej v této souvislosti rektor Policejní akademie ČR odvolal z funkce vedoucího katedry. Po ověření těchto údajů jsem napsal panu rektorovi, že mám obdobné poznatky ze všech tří znaleckých posudků pana profesora Strause, které mi prošly rukama. V rámci znalecké mlčenlivosti jsem neuvedl konkrétní jména a technické okolnosti. Zdůrazňuji, že jsem pana profesora Strause o tom písemně informoval,“ píše docent Šachl.

Případů, kdy tedy soudy mohly rozhodovat na základě špatných informací, v tuto chvíli může být až jedenáct. A to jsou jen ty, o kterých se ví.

Píše se rok 2014. Žádost biomechaniků o přezkoumání odborné úrovně znalce Strause leží na Městském soudě v Praze více než rok. Teprve pak přichází na Českou společnost pro biomechaniku dopis, v němž ji soud žádá o posudky profesora Strause. Vědci jsou rozladěni.

„Městský soud si může u svého soudního znalce inkriminované posudky kdykoli vyžádat. My je předávat ani nemůžeme. Zprávy jsou součástí spisové dokumentace, kterou vracíme zadavateli.

Zadruhé jsme vázáni mlčenlivostí, takže tyto posudky nemůžeme šířit, byť by je po nás chtěl Městský soud. To byla po roce od našeho podnětu opravdu nestandardní žádost. Práci znalce a jeho posudky má dozorovat soud, který jej jmenoval,“ popisuje docent Horák, jeden ze signatářů podnětu.

Od podivné prosby Městského soudu v Praze mezitím uplynulo dalšího tři čtvrtě roku. Stále ticho po pěšině.

„Má to dvě roviny. Pokud by soud shledal pochybení, musely by se dané případy posoudit znova. A pak – profesor je znalcem nadále,“ upozorňuje Horák.

Jiří Straus zatím obchází vědce a tvrdí, že jde „o nedorozumění“. Městský soud v Praze jej, i přes závažné pochybnosti, nechává dál pracovat. Profesor Straus jen za rok 2013 zpracovává dalších 49 posudků.

Mezitím se vězni Tomáš Toman a také Jakub Juřena, o kterém ještě bude řeč, domáhají znovuotevření svých procesů. Marně.

„Oni to nemůžou povolit, protože kdyby to povolili, tak by museli přiznat, že Straus odvedl velice nekvalitní práci. Kdyby to přiznali, tak se strhne lavina. Všechny ty případy by museli znovu projednávat. Umíte si představit, jak by to soudy zatížilo?“ táže se Jiřina Tomanová.

Když jejího syna převezli z Denpasaru do Prahy, vrátila se zpátky do Česka. Chodí ho navštěvovat do věznice. Našla si v Praze novou práci, zase o ni hned přišla. Zaměstnavatel mnoho nezdůvodňoval. Na stole mu ležel magazín Pátek Lidových novin.

„Obrátilo mi to život naruby. Přišla jsem o byt. Musela jsem ho prodat, protože jak jinak bych mohla platit synovi advokáta? Jsem unavená. Jsem na dně. Dřív jsem toto nevnímala, bylo mi to jedno, jestli je někdo křivě odsouzený, ale teď, když se to týká

mě, vidím, jaká je to katastrofa. Chce se mi z týhle republiky brečet,“ říká mi v kavárně v centru města.

„Můj syn to nevzdává. Pořád bojuje. Až ho pustí, opouštíme tuto zemi. Chceme se přestěhovat na Bali,“ dodává.

SPIKnutí

Chci se s Jiřím Strausem opět sejít. Probrat s ním jednotlivé případy, zeptat se ho, zda a jak mohlo dojít k chybám. Položit mu otázku, zda si je vědom, že kvůli jeho omylům, ať už vědomým, či nevědomým, lidé možná nespravedlivě pykají. Odepisuje, že je v zahraničí. V témže týdnu se však v Praze schází s jiným novinářem.

Dostává tedy možnost vyslovit se alespoň písemně. Jeho odpověď je ale stručná: „...jako znalec jsem povinen zachovávat mlčenlivost“, k jednotlivým případům nebude sdělovat nic. Naznačuje však, že celá kauza kolem jeho počtů je jakýmsi spiknutím.

„Své znalecké posudky považuji za správné, vypracované na základě v té době dostupných vědeckých poznatků a mé specializace. Česká společnost pro biomechaniku je organizace, ve které je činný i docent Karel Jelen, který se staví do pozice mého konkurenta. Absolvoval jsem s ním řadu odborných sporů, pro mě většinou úspěšných.“

Roku 2013 končí monopol Jiřího Strause na znalecké posudky pro obor biomechanika.

Ministryně spravedlnosti Helena Válková (ANO) nově jmenuje jako znalce pro obor forenzní biomechanika doktora Zdeňka Horáka z Fakulty strojní na ČVUT v Praze a docenta Karla Jelena z FTVS Karlovy univerzity v Praze.

MĚSTSKÝ SOUD V PRAZE

Spálená 2, 112 16 Praha 2

tel.: 221 931 111, fax: 224 947 049, e-mail: podatelna@msoud.pha.justice.cz, IDDS: snkabm

NAŠE ZNAČKA: Si 482/2018
VAŠE ZNAČKA:
VYŘIZUJE: Mgr. Iveta Jaroušková
 Lenská
DNE: 22. 5. 2018

Vážený pan
 Jiří Štický

Vážený pane Štický,

dne 7. května 2018 jste podal žádost dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění (dále jen „InfZ“), v níž jste žádal o poskytnutí informací o soudním znalci Prof. PhDr. Jiřím Strausovi, DrSc.

K Vaší žádosti sdělujeme následující:

Prof. PhDr. Jiří Straus, DrSc. byl jmenován znalcem z oboru a odvětví Kriminalistika se zvláštní specializací Forenzní biomechanika rozhodnutím předsedy Městského soudu v Praze ze dne 26. 5. 1999.

Dne 19. 2. 2013 předsednictvo České společnosti pro biomechaniku (ČSPB) zastoupené předsedkyní Prof. Ing. Konvičkovou, CSc. podalo podnět k přezkoumání jeho odborné úrovně.

Správní řízení ve věci zahájené dne 15. 10. 2013 bylo v části iniciované i podnětem ČSPB zastaveno rozhodnutím předsedy soudu ze dne 11. 2. 2016. Toto rozhodnutí potvrdilo Ministerstvo spravedlnosti ČR dne 23. 6. 2016. Rozhodnutí nabylo právní moci dne 9. 7. 2016.

Správní řízení o pozastavení práva výkonu znalecké činnosti znalce zahájilo se znalcem 11. 8. 2014 Ministerstvo spravedlnosti ČR poté, kdy proti znalci bylo Policií ČR zahájeno trestní stíhání pro spáchání trestného činu křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek dle § 175 odst. 1, 2 písm.a/ odst. 3 trestního zákona.

Usnesením Policie ČR ze dne 6. 10. 2014 byla uvedená trestní věc vůči znalci odložena, a tak ministerstvo usnesením ze dne 23. 3. 2015 řízení zastavilo.

Znalec prof. PhDr. Jiří Straus je veden v seznamu znalců opět od 31. 1. 2017.

I následujícího půldruhého roku však po stížnosti biomechaniků nechává Městský soud v Praze znalce Strause nadále vypracovávat znalecké posudky. Nic nenamítá ani ministerstvo spravedlnosti, které je Městskému soudu v Praze nadřizeno.

Tiskový odbor však jednu informaci nakonec prozradí: „Ministerstvo spravedlnosti ČR obdrželo dne 7. 10. 2014 sdělení dotyčného znalce, že podal k rukám předsedy Městského soudu v Praze žádost o pozastavení práva vykonávat činnost znalce, a to z dlouhotrvajícího zdravotního důvodu.“

Tak přece – znalec si přerušil činnost.

Ale ze zdravotního důvodu? Tahle informace ministerstva spravedlnosti, jak zjistím až mnohem později, však není tak docela úplná.

Až v příštích letech se kolega z časopisu Reportér Jiří Štický od Městského soudu v Praze dozví, že ministerstvo spravedlnosti už tři měsíce předtím, než si profesor pozastavil činnost ze zdravotních důvodů, samo zahájilo řízení o pozastavení jeho znalecké činnosti.

Důvod?

Trestní stíhání za křivou výpověď a nepravdivý posudek.

Proč toto ministerstvo spravedlnosti nepřiznalo? Proč mlžilo se zdravotními důvody? Těžko říct.

